

**YENGIL SANOAT KORXONALARI: MAHSULOT ISHLAB CHIQARISH
XARAJATLARINI OPTIMALLASHTIRISH**

Madaminbekov Odilbek Abduraim o'g'li

*Andijon Davlat Texnika Instituti Muhandislik iqtisodiyoti va Boshqaruv
fakulteti Iqtisodiyot yo'nalishi 4-kurs Ka_78_21-guruh talabasi*

Odilbekabduraimov...2000@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada harajatlarni tahlil etish va optimallashtirish orqali kompaniyalar daromadini, foydasini oshirish masalalari o'rganildi, unda: harajatlarga ta'sir qiluvchi omillarni tahlili, texnologik jarayonlarni belgilangan standartlarga muvofiqligi tahlili, ishlab chiqarish sexlarining va oborxonalarinig maqbul zahira bilan ta'minlangaligi tahlili, uzilishlar tahlili o'rganildi va ko'rib chiqildi. O'rganish natijalari bo'yicha harajatlarni optimallashtirish bo'yicha tavsiyalar berildi. Kalit so'zlar: harajat, harajatlarni kamaytirish, harajat kalkulyatsiya, harajatlarni tasniflash, tannarx, daromad, foyda.

Kirish. Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida ishlab chiqarish tarmoqlarini rivojlantirish, ishlarni bajarish va xizmat ko'rsatish mamlakatimizda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlarning ustuvor yo'nalishlaridan biridir. Bu mamlakatimizda iqtisodiy o'sishning barqaror sur'atlarini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Haqiqatan ham, ushbu tarmoq to'g'ridan-to'g'ri ishlab chiqarish sohasiga va milliy iqtisodiyotning noishlab chiqarish sohasiga tatbiq etishga mo'ljallangan investitsiyalarni amalga oshirishda bevosita ishtirok etadi. Bu esa, o'z navbatida, mahsulot ishlab chiqaruvchilar o'rtasida erkin va ochiq raqobat paydo bo'lishiga, mahsulot ishlab chiqarish uchun raqobatga bardosh beradigan, shuningdek, moddiy-texnik bazani yaxshilash, modernizatsiya qilish, texnik va texnologik qayta jihozlash imkonini beradi.[18] Shuning uchun bozor munosabatlari talablari asosida mamlakatimiz korxonalarida ishlab chiqarishni rivojlantirish tarmog'ini rivojlantirish, uning moddiy-texnik bazasini tubdan yaxshilash, ushbu tarmoq sub'ektlariga yangi texnika va texnologiyalarni joriy etish, o'z navbatida, eng dolzarb vazifalardan biri

hisoblanadi Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Bugungi kunda buxgalteriya hisobi va harajatlarni boshqarish bo'yicha ko'plab ilmiy tadqiqotlar mavjud. Ular orasida eng muhimi, rus va xorijiy olimlar Novodvorskiy V.D., Ivashkevich V.B., Paliy V.F., Trusov A.D., Bezrukix P.S., K.Druri, Vrublevskiy N.D., Kondrakov N.P., Nikolayeva O.E., Sheremet A.D., Ch.Xorngren, K.Druri, Dj. Foster, B.Nidlz tomonidan chuqur o'rganish o'tkazildi.[1-2-3-4] Bu borada mamlakatimiz olimlari A.A.Abdug'aniyev, M.M.To'laxodjayeva, R.D.Do'stmurodov, H.N.Musayev, A.X.Rametov, M. K. Pardayev, E.F.Gadoyev, K.B. Urozov, O. M. Jumanovlar tadqiqot ishlari olib borgan. [5-6-7]

Tadqiqot metodologiyasi. Maqolani yozishda tizim tahlillari metod va usullaridan foydalanildi va harajatlarni optimallashtirish kompaniyaning iqtisodiy samaradorligini oshirish bo'yicha tahlili o'tkazildi. Tahlil va natijalar. O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanishining zamonaviy sharoitlarida umumiy harajatlarni tez va aniq hisobga olish va boshqaruv qarorlarini qabul qilish, ishlab chiqarish harajatlarining butun majmuasini samarali tahlil qilish va nazorat qilish uchun tegishli axborotni taqdim etish korxonaning raqobatbardoshligini oshirishning muhim omilidir. O'zbekistonda iqtisodiyotni rivojlantirishning zamonaviy sharoitlarida umumiy harajatlarning tezkor va aniq hisobini tashkil etish va boshqaruv qarorlarini qabul qilish, ishlab chiqarish harajatlarining butun majmuasini samarali tahlil qilish va nazorat qilish uchun tegishli axborotni ta'minlash korxonaning raqobatbardoshligini oshirishning muhim omilidir[8-9]. To'g'ri buxgalteriya talablariga to'liq mos keladigan tashkilotning ta'sir qilish vositalaridan biri ishlab chiqarish harajatlarini hisoblash va tahlil qilish jarayoniga yo'naltirilgan usuldir. Shu bilan birga, ushbu usulga nisbatan yana bir muammo — harajatlarni hisobga olish modelini qurishni soddalashtirish, uning moslashuvchanligini ta'minlash.[19] Ushbu muammoni hal qilish uchun hozirgi urinish faqat ABC ning modifikatsiyalangan usulini yaratish orqali amalga oshiriladi, bu faqat harajatlarni taqsimlash qoidalarining bir turini qo'llashni nazarda tutadi — bu usulning cheklangan doirasi tufayli muvaffaqiyatli hisoblanmaydi. Iqtisodiyotni rivojlantirishning zamonaviy shartlariga ko'ra, bizning

fikrimizcha, korxona harajatlarini boshqarish tizimiga qo'yiladigan asosiy talablar bir nechaga bo'lish mumkin:

1. Umumiy harajatlarni aniq hisobga olish zaruriyati. Sanoatning aksariyat qismida ishlab chiqarish harajatlari tarkibida yuklarning umumiy qiymatining doimiy o'sishi qayd etilgan. Buning sababi texnologiyalarni rivojlantirish, boshqaruvning yangi usullarini joriy etish, mijozlar bilan o'zaro hamkorlik kanallarini kengaytirish (bu o'z navbatida marketing harajatlarining o'sishiga olib keladi) va boshqalar.

2. Harajatlarni optimallashtirish bilan bog'liq boshqaruv qarorlarini qabul qilish uchun tegishli axborotni taqdim etish. Muhim masala samarasiz harajatlar, ya'ni ishlab chiqarilayotgan mahsulotlarning qiymatini qo'shmaydigan yoki ortiqcha sarf-harajatlar bilan bog'liq bo'lgan harajatlar to'g'risida axborotlar.

3. Harajatlarni hisobga olish tizimining moslashuvchanligini ta'minlash. Korxonaning moslashuvchanligini ta'minlash talabi doimiy o'zgarish sharoitida majburiydir. Shunga ko'ra, harajatlarni hisobga olish va tahlil qilish tartib-qoidalari o'zgarishlarni aks ettirib, tezda qayta tiklanishi kerak. Adabiyotda nazarda tutilganidek, bilvosita harajatlarning aniq taqsimlanishini ta'minlaydigan boshqaruv hisob-kitoblarning eng keng tarqalgan usuli.[12] Faoliyatga Asoslangan Harajatlar Activity-Based Costing (ABC). Robin Cooper va Robert Kaplan asarlarida.[15-24] Ushbu usulning asosi-harakat tushunchasi (faoliyat). Harakatlar asosiy mazmuni ishlab chiqarish va mahsulot sotish bo'lgan kompaniya, amalga oshirilgan ishlar; tartibli harakatlar ketma-ketligi biznes jarayonlarini tashkil qiladi. ABC usuli bo'yicha ishlab chiqarish harajatlarini hisoblash harakatlar o'rtasida turli resurslarning qiymatini taqsimlashni o'z ichiga oladi va bundan keyin mahsulot turlari o'rtasidagi hisoblangan harakat qiymatini taqsimlashni o'z ichiga oladi. [11] Ammo hozirgi kundagi duniyo iqtisodiyotidagi real holat shuki, buxgalter faoliyatining asosi moliyaviy axborot foydalanuvchisi manfaati, ya'ni investor va qaror qabul qiluvchi mulkdorlar, boshqacha emas. Biz olib borgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, jarayonga yo'naltirilgan buxgalteriya hisobi va harajatlarni tahlil qilish usuli harajatlarni optimallashtirish bilan bog'liq boshqaruv qarorlarini qabul qilish uchun yuqorida ko'rsatilgan aniq hisob-kitob talablariga va tegishli axborotni ta'minlashga to'liq mos

keladi. Biroq, biz shakllantirgan uchinchi talab — harajatlarni boshqarish tizimining moslashuvchanligini ta'minlash-jarayonga yo'naltirilgan harajatlarni hisobga olish doirasida amalga oshirish juda qiyin. Iqtisodiy muhitdagi dinamik o'zgarishlar sharoitida ABC modelini qo'llab-quvvatlash yuqori mehnat zichligi bilan tavsiflanadi.[20-21] Bizning fikrimizcha, korxonada jarayonga yo'naltirilgan hisob-kitob tizimini yaratish va harajatlarni tahlil qilish samaradorligini oshirishning asosiy omillari:

- harajatlarning eng muhim turlarini aniq hisoblashni tashkil etishga yo'naltirish;
- jarayonni boshqarish tizimida va jarayonga yo'naltirilgan buxgalteriya va harajatlarni tahlil qilish tizimida qo'llaniladigan tahlil va modellashtirish usullarini aniq farqlash;
- harajatlarni hisoblash va tahlil qilish uchun korxona axborot tizimlarida hosil bo'lgan hisobga olish ma'lumotlarini samarali ishlatish. Keling, ularni batafsil ko'rib chiqaylik.

1. Harajatlarning eng muhim turlarini aniq hisobga olishni tashkil etishga yo'naltirilgan. Gari Kokens "Natijadorlikni boshqarish" da, jarayonga yo'naltirilgan buxgalteriya tizimini qurishda keng tarqalgan xato, [10] buxgalteriya hisoblarida aks ettirilgan korxona harajatlarining barcha turlarini taqsimlashning aniq qoidalarini darhol ishlab chiqishga urinishdir. Birinchi bosqichda Kokens tizimning prototipini ishlab chiqishni tavsiya qiladi, bu keyinchalik kengaytirilishi va to'ldirilishi kerak. Shu bilan birga, savol ochiq qoladi: birinchi bosqichda resurslar va harakatlar drayverlari qanday harajatlar bilan ishlab chiqilishi kerak? Bizning fikrimizcha, harajatlarning eng muhim, asosiy turlariga e'tibor berish kerak. Asosiy turdagi harajatlar ikki mezonga asoslangan holda belgilanadi. Mezonlarning birinchi guruhi umumiy harajat va tartibga solishdagi harajatlar ulushi mezonlarini tashkil etadi (tartibga solish korxona menejerlarining harajatlar hajmiga ta'siri imkoniyatlarini tavsiflaydi). Mezonlarning ikkinchi guruhi ishlab chiqarish va iqtisodiy tavakkalchilik darajasini tavsiflovchi mezonlardan iborat (ishlab chiqarish jarayonini buzish xavfi, xom ashyo va materiallarni etkazib berishni buzish va h.k.). Ular ishlatiladigan resurslarni taklif

qilishning cheklangan darajasi, resurslar bahosining milliy valyuta kursining o'zgarishiga bog'liqligi darajasi va boshqalar kabi sifatli mezonlardir.

2. Jarayonni boshqarish tizimida va jarayonga yo'naltirilgan buxgalteriya va harajatlarni tahlil qilish tizimida qo'llaniladigan tahlil va modellash usullarini aniq farqlash. Ayni paytda, jarayon yondashuv joriy korxona boshqaruv tizimi samaradorligini oshirish uchun istiqbolli yo'llaridan biri hisoblanadi. Jarayonga yo'naltirilgan buxgalteriya hisobi va harajatlarni tahlil qilish tizimini qurishda, birinchi qarashda biznes-jarayonlarni boshqarish tizimini qurishda korxonada joriy etilgan biznesjarayonlarning modellari va tahlil usullariga asoslanish mantiqan to'g'ri keladi. Biroq, bu yondashuv biznes jarayonlarini boshqarish tizimi va jarayonga yo'naltirilgan buxgalteriya va harajatlarni tahlil qilish tizimining asosiy farqlarini hisobga olmagan holda salbiy natijalarga olib kelishi mumkin. 3. Harajatlarni hisoblash va tahlil qilish uchun korxona axborot tizimlarida hosil bo'lgan hisobga olish ma'lumotlarini samarali ishlatish. Jarayonga yo'naltirilgan hisob-kitob tizimini qurish samaradorligini oshirishning uchinchi muhim omili korxonaning turli axborot tizimlarida qayd etilgan ma'lumotlarni hisobga olishda foydalanish bilan bog'liq. An'anaviy harajatlarni hisobga olish usullaridan foydalanganda, buxgalteriya tizimida yaratilgan ma'lumotlardan foydalanish kifoya. Jarayonga yo'naltirilgan hisob-kitob tartib-qoidalarini tuzishda, ularning harakatlari va harajatlari haqida shakllantirish ko'plab tizimlardan olinishi kerak. Bir yoki bir nechta ma'lumotni qaysi tizimdan olish mumkinligini aniq tushunish kerak. Harajatlar va ishlab chiqarish hajmi o'rtasida ma'lum bir bog'liqlik mavjud bo'lib, uning mazmuni korxona faoliyatining qisqa yoki uzoq muddatli davri tufayli o'zgaradi. Qisqa muddatli davr-bu korxona barcha resurslar miqdorini o'zgartira olmaydigan vaqt davri, shuning uchun resurslar doimiy (muntaza) va o'zgaruvchiga ajratiladi.[13-14] Masalan, qisqa muddatda kompaniya ishlab chiqarish quvvatini o'zgartirish imkoniyatiga ega emas, balki ushbu belgilangan quvvatdan foydalanish intensivligiga qarab ishlab chiqarish hajmini o'zgartira oladi. Uzoq muddatli davr-bu korxona uchun barcha resurslar miqdorini, shu jumladan ishlab chiqarish quvvatini o'zgartira oladigan vaqt davri. Ushbu davrda barcha resurslar o'zgaruvchan. Qisqa muddatda doimiy va o'zgaruvchan resurslar mavjud bo'lganligi

sababli, ushbu davrda ularni jalb qilish harajatlari doimiy harajatlarga bo'linadi - ularning miqdori ishlab chiqarish hajmining o'zgarishiga bog'liq bo'lmagan harajatlar (bu, qoida tariqasida, ijara, asosiy vositalar qiymatidan amortizatsiya ajratmalari, sug'urta mukofotlar, menejerlarning ish haqi) va o'zgaruvchan harajatlar - qiymati ishlab chiqarish hajmining o'zgarishiga qarab o'zgarib turadigan harajatlar (bu xom ashyo, materiallar, yoqilg'i, transport xizmatlari, ishlab chiqarish xodimlariga haq to'lash harajatlari).[16-17] O'zgaruvchan harajatlar-bu tadbirkor ishlab chiqarish hajmini o'zgartirish orqali boshqarish imkoniyatiga ega bo'lgan harajatlardir. Shuni ta'kidlash kerakki, o'zgaruvchan harajatlar dinamikasi notekis va uch bosqichga ega: birinchi bosqichda ishlab chiqarish hajmining o'sishi o'zgaruvchan harajatlarning ma'lum o'sish sur'atiga sabab bo'ladi, ikkinchi bosqichda bu stavka sekinlashadi, bu ommaviy ishlab chiqarishning afzalliklaridan kelib chiqadi, uchinchi bosqichda, o'zgaruvchan harajatlar ishlab chiqarish hajmiga nisbatan tezroq o'sadi, bu esa daromadlarning kamayib borish qonunidan kelib chiqadi. Shuni ta'kidlash kerakki, korxonaning ba'zi harajatlarini doimiy yoki o'zgaruvchan deb tasniflash mumkin emas - bu, masalan, harajatlar, ularning bir qismi ishlab chiqarish hajmining o'zgarishiga nisbatan o'zgaradi va bir qismi doimiy bo'lib qoladi. Masalan, telefon to'lovi abonent to'lovining doimiy miqdoridan va telefon qo'ng'iroqlarining soni va davomiyligiga bog'liq bo'lgan miqdordan iborat. Harajatlarning yig'indisi (doimiy va o'zgaruvchan) bu korxonaning yalpi yoki umumiy harajatlari. Agar ishlab chiqarish hajmi nolga teng bo'lsa, unda yalpi harajatlar doimiy harajatlarga teng.[22-23] O'rtacha harajatlar (yalpi, doimiy, o'zgaruvchan), ya'ni birlik harajatlari ham hisoblanadi. O'rtacha harajatlar ko'rsatkichlari mahsulot narxi bilan taqqoslash uchun ishlatiladi. O'rtacha doimiy harajatlar ishlab chiqarilgan mahsulotlar sonining ko'payishi bilan kamayadi, chunki ular ishlab chiqarish hajmiga bog'liq emas. O'rtacha o'zgaruvchan harajatlar o'zgaruvchan harajatlarga nisbatan yuqorida ko'rsatilganiga qarab o'zgaradi. Ishlab chiqarish hajmiga qarab o'rtacha yalpi harajatlar dinamikasi o'rtacha doimiy va o'rtacha o'zgaruvchan harajatlarning o'zgarishini aks ettiradi. Marjinal harajati ko'rsatkichlari ishlab chiqarish hajmini o'zgartirish to'g'risida qaror qabul qilish uchun katta ahamiyatga ega. Marginal harajati-bu qo'shimcha ishlab chiqarish birligining

qo'shimcha qiymati. Marginal harajatlarni o'zgaruvchan harajatlar asosida hisoblash mumkin. Buning sababi shundaki, yalpi harajatlar o'zgaruvchan harajatlardan o'zgarmas harajatlar miqdori bilan farq qiladi, ya'ni qo'shimcha ishlab chiqarish birligi uchun yalpi harajatlarning o'zgarishi o'zgaruvchan harajatlarning o'zgarishiga teng. Ishlab chiqarish jarayonidagi iqtisodiy rolga ko'ra harajatlar asosiylariga - ishlab chiqarishning texnologik jarayoni bilan bevosita bog'liq bo'lgan harajatlarga va qo'shimcha harajatlar - ishlab chiqarishni tashkil qilish, saqlash va boshqarish harajatlari bo'linadi. Korxona tomonidan ishlab chiqarish funksiyasining bajarilishi nafaqat ishlab chiqarish sohasini, balki aylanish sohasini ham qamrab oladi, shuning uchun korxona mahsulotni sotish bilan bog'liq harajatlarni - aylanish harajatlarini o'z ichiga oladi. Tovarlarning iste'mol sifatlarini yaxshilash bilan bog'liq qo'shimcha harajatlar mavjud (saqlash, tashish, qadoqlash va boshqalar.) va savdo operatsiyalari, marketing, reklama uchun sof harajatlar. Xulosa va takliflar. Xulosa qilib aytganda, korxonada jarayonga yo'naltirilgan hisob-kitob tizimini qurish va harajatlarni tahlil qilish samaradorligini oshirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqamiz: jarayonga yo'naltirilgan buxgalteriya tizimini qurishda eng muhim, asosiy turdagi harajatlarning aniq hisobini tashkil etishga e'tibor berish kerak. Bu qisqa vaqt ichida ABC modelini yaratadi va iqtisodiy va ishlab chiqarish muhitining shartlarini o'zgartirganda uni tezkor qayta tashkil etish imkoniyatini beradi;

- korxonada mavjud bo'lgan biznes-jarayonlarning modellari har doim ham harajatlarni hisobga olish jarayoniga yo'naltirilgan tizimni yaratish uchun axborot bazasi bo'lib xizmat qilishi mumkinligini hisobga olish kerak. Korxonada qabul qilingan biznes-jarayonlarni tasniflash ham o'zgarishlarni talab qilishi mumkin. Jarayonga yo'naltirilgan buxgalteriya tizimini yaratish doirasida tashkil etilgan biznesjarayonlarning tavsiflari ushbu biznes-jarayonlarni tashkil etuvchi harakatlarni amalga oshirishda turli resurslardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettirishi kerak;

- harajatlarni hisoblash va tahlil qilish uchun korxonaning turli axborot tizimlarida hosil bo'lgan ma'lumotlardan foydalanish kerak. Ushbu ma'lumotlardan foydalanish harajatlarni hisoblash tartib-qoidalarini avtomatlashtirish va hisobga olish

ma'lumotlarini yig'ish bo'yicha qo'shimcha ishlarni bartaraf etish imkonini beradi. ABC usulini joriy etishga bag'ishlangan ko'plab nashrlarning mualliflari ABC modelini yaratish masalalariga e'tibor berishadi-faoliyatning turli sohalariga nisbatan harakatlarning o'ziga xos xususiyatlarini tahlil qilish, harajatlarni aniq taqsimlash qoidalarini ishlab chiqish. Biroq, bizning fikrimizcha, ushbu usulni joriy etishda ushbu maqolada ko'rib chiqilgan muammolarga ham e'tibor qaratish lozim— jarayonga yo'naltirilgan hisob-kitob tizimini qurishning tezkorligini ta'minlash muammolari, korxonada mavjud bo'lgan biznes-jarayon modellaridan ABC model uchun axborot bazasi sifatida foydalanishning asosliligi, korxonaning turli axborot tizimlarida shakllanadigan ma'lumotlar asosida harajatlarni hisobga olishni tashkil etishdir. O'zbekistonda oxirgi yillari davlat iqtisodiy siyosatida tub burilish, jadal islohotlar amalga oshirila boshlandi. "Yangi O'zbekiston" shiyori bilan davlat siyosati va iqtisodiyotida tub o'zgarishlar, burilishlar va jadal islohotlarni boshlab berdi. O'zbekistonda iqtisodiyotimzni modernizatsiya qilish, har bir qoror va islohat inson huquq va erkinliklarini, qonun ustuvorligini ta'minlash asosida yurtimizning yangi, demokratik qiyofasi yaratilmoqda. Islohotlarimiz asosi, xalq bilan muloqot, xalqni rozi qilish davlat siyosati darajasiga ko'tarilgani tufayli jamiyatimizda ochiqlik va erkinlik muhiti tobora kuchayib bormoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Nabiyeovich, I. I. (2022). Kichik Biznes Va Xususiy Tadbirkorlikda Buxgalteriya Hisobini Yuritishning O 'Ziga Xos Jihatlar. Барқарорлик Ва Етакчи Тадқиқотлар Онлайн Илмий Журнали, 2(4), 199-205.
2. Akbaraliyevich, E. A. (2022). Xususiy Kapitalning Kompaniya Rivojlanishidagi O 'Rni. Таълим Ва Ривожланиш Таҳлили Онлайн Илмий Журнали, 255-260.
3. Ganiyevich, Y. V. (2022). Sug 'Urta Tashkilotlarini Soliqqa Tortishning O 'Ziga Xos Jihatlar. Pedagogical Sciences And Teaching Methods, 13(2), 57-60.
4. Ismanov, I. N., & Axmadaliyev, B. A. (2022). Buxgalteriya Hisobining Halqaro Modellari Islom Modeli Hamda Klassik Modellar O'rtasidagi Farqlar. Central Asian Research Journal For Interdisciplinary Studies (Carjis), 2(4), 510-515.

5. Рудановский, А. П., & Исманов, И. Н. (2019). О Предмете «Бухгалтерского Учета» About The Subject Of «Accounting Accounting». Ббк 65.052 Б 94, 112.
6. Кудбиев, Д. (2022). Методологические Основы Аренды Основных Средств И Их Учет. Nazariy Va Amaliy Tadqiqotlar Xalqaro Jurnal, 2(1), 57-62.
7. Кудбиев, Д. (2021). Вопросы Учета Арендованных Основных Средств. In Современная Наука. Ххi Век: Научный, Культурный, Ит Контекст (Pp. 109-119).
8. Aybek, T. (2021). Simulation Modelling Of Employment Of The Population. Central Asian Journal Of Innovations On Tourism Management And Finance, 2(12), 57-62.
9. Ташпулатов, А. У., & Фозилов, А. Н. (2021). Модели Спроса И Предложения Рабочей Силы На Сельском Рынке Труда. Бюллетень Науки И Практики, 7(11), 254-261.
10. Ташпулатов, А. У., & Фозилов, А. Н. (2021). Бюллетень Науки И Практики. Бюллетень Науки И Практики Учредители: Овечкина Елена Сергеевна, 7(11), 254-261.
11. Atabaeva, Z. A., & Khojaev, A. S. (2020). Инвестиционная Деятельность И Анализ Инвестиционных Проектов. Theoretical & Applied Science, (5), 714-720. Central Asian Academic Journal Of Scientific Research Issn: 2181-2489 Volume 2 | Issue 5 | 2022 Scientific Journal Impact Factor (Sjif 2022=4.63) Passport: [Http://Sjifactor.Com/Passport.Php?Id=22230](http://Sjifactor.Com/Passport.Php?Id=22230) 698 Uzbekistan | Www.Caajsr.Uz 12.
- Атабаева, З. А. (2022). Дистанционные Образовательные Технологии В Сфере Подготовки Специалистов Высшего Образования. Таълим Ва Ривожланиш Тахлили Онлайн Илмий Журнали, 261-266.
13. Axmadjonovich, S. D. (2022, April). O'zbekistonda Boshqaruv Sifatini Rivojlantirish Muammolari. In International Conference On Research Identity, Value And Ethics (Pp. 1-3).
14. Якубов, В. Г. (2022). Сбыта Продукции Является Важным Фактором Увеличения Прибыли Компаний. Central Asian Journal Of Theoretical & Applied Sciences, 3(5), 49-55.
15. Shokiraliyevich, G. I., Erkinjon O'G, M. U. B., & Tohirovich, Q. N. (2022). Moliyaviy Hisobotlarni Mhxs Bo'yicha Transformatsiyasining Zarurati, Mohiyati Va

Dolzarbligi. Барқарорлик Ва Етакчи Тадқиқотлар Онлайн Илмий Журнали, 339-344.

16. Kunduzova, K. I., Qudbiyev, N. T., & Asatullayeva, N. Y. Q. (2022). Iqtisodiyotning Modernizatsiyalash Sharoitida Asosiy Vositalar Hisobini Takomilashtirish Masalalari. Scientific Progress, 3(3), 837-846.